

PARS SECUNDA.

DE MEDICAMENTIS IN FLUIDA
AGENTIBUS.

DIximus jam antea, Fluidum nostrum considerari posse, vel respectu particularum suarum *ultimarum Solidarum* seorsim sumptarum, vel quatenus est *massa* quadam ex particulis istis conflata. *Priori* sensu consideratum mutationes quatuor subire potest; (1) qualibet particula potest augeri, vel minui in sola mole sua, (2) potest hanc vel illam figuram accipere; (3) solidior vel minus solida reddi potest; (4) nec non etiam hoc vel illo modo moveri. *Posteriori* vero sensu sumptum, potest vel velociori motu projectili, vel tardiori, ferri.

CAPUT PRIMUM.

De Attenuantibus, sive Resolventibus.

1. **A**ttenuantia sunt illa, quæ vim habent singulas Liquidæ moleculas in minutiores reducendi; eadem vero dicuntur Resolventia, quatenus Liquidorum moleculas præternaturaliter coalescentes resolvendo, in naturalem reducunt statum: utraque igitur dividendo semper agunt.

2. Divisio autem dupliciter tantum fieri potest; nempe, 1° quando corpus dividens sese in dividendi poros insinuat, ejusque partes ab invicem secerit; 2° externo attritu diversorum corporum. Prius non fit nisi a Fluidis, aut ab iis quæ Fluidorum indolem habent; posterius vero locum habet in omnibus iis, quæ motum in Liquidis nostris excitare possunt.

3. Porro notandum est, Medicamentorum vires non sola Ratione, sed & Experientia teste determinandas esse, ne in errores incidamus, ut solent illi qui ex fluiditate Spiritus Vini colligunt, eum attenuatrice vi præditum esse; cum tamen Sanguinem cito coagulet, ut experientia nos docet. Hac

176 P.II. C.I. De *Attenuantibus*,
posita cautela, *Attenuantia* sunt igitur
omnia illa naturalia, quæ particularum
nifum ad cohærendum tollunt.

4. Iste vero *nifus* a duplici causa
oriri potest; nempe, 1o. a Vi particu-
larum Attractrice, quæ singulis Ma-
teriæ particulis inesse videtur, sed ta-
men adhuc satis cognita & explicata
non est; 2o. a causa externe premen-
te: sic duo Specula optime polita, si-
bi mutuo imposita, ita vehementer
ab aere premente versus invicem ur-
gentur, ut non nisi vi satis magna
disjungi queant. Hic autem loci consi-
derabimus particularum in se invicem
nifum, tanquam a causa posteriori so-
lummmodo profluentem; ideoque parti-
cularum ab invicem secessus, qui vo-
catur *attenuatio*, tantummmodo fit pon-
deris prementis ablatione: in Corpore
verò nostro pondus illud nihil est,
quam Liquidi multi in aliquo loco
angusto congestio, unde partes in se
urgentur.

5. Optima igitur in hoc casu *Atte-
nuantia* sunt hæc, (1) *Evacuationes*;
ut sunt depletio Vasorum Sanguifero-
rum, Salivatio, Diuresis, Alvi Deje-
ctio, &c. dempta enim Liquidorum
parte, relictae in Corpore parti ma-
jor conceditur libertas sese movendi,
quin & ceteris *Attenuantibus* aditus
para-

paratur. Notandum est vero, quod licet Vasorum Sanguiferorum debita depletio ad Sanguinis *attenuationem* conferat, nimia tamen eandem impediatur; quoniam in hoc casu Vasa sese contrahere nequeunt eo usque, ut Sanguinem contentum propellant; unde fit ut Sanguis stagnet & coaguletur. (2) Omnia *Diluentia*, quæ, particularum interpositione, corpora a se invicem disjungunt: talia vero sunt, 1°. Aqua, quæ omnium optime diluit; 2°. Sales omnes alcalini-volatiles mites; ut Sales volatiles cornu cervi, sanguinis, urinæ, & similes ex Animalium partibus parati. 3°. Sales alcalini-fixi omnes Plantarum incineratarum, non tamen admodum acres, ne rodant. 4°. Sales omnes volatiles ammoniaci, qui constat ex sale volatili & acido unitis; ita tamen ut alcalinum, non acidum, prædominetur, aliter enim coagularent. 5°. Sales omnes volatiles oleosi acres, ex sale volatili & oleo combinati. 6°. Sales quilibet fossiles; ut sal marinus, nitrum, borax: non vero metallici; hi siquidem incrassant, quia constant ex terra in acidis soluta. 7°. Cuncti Saponis artificiales, qui, nullis exceptis, semper resolvunt, & attenuant; ut & Saponis naturales Plantarum,

178 P. II. C. I. De Attenuantibus,
i. e. , succi earum aromatici. 8º. Ex-
tracta ex his facta : 9º. Vina tandem
omnia, modo acidum in iis non præ-
dominetur. (3) Omnia quæ, per *at-*
tritum, partes Liquidorum commi-
nuunt : & hoc dupliciter potest fieri ;
nempe, 1º. ab aucto intestino Fluidor-
um motu, 2º. ab aucta Solidorum
vi.

6. Jam vero *motus intestinus* Fluidor-
um quatuor modis augetur. (1) A
calore : sed revera parum admodum
hic efficit ; quia natus noster calor
non est causa, sed effectus attritus
fluentis Liquidi : calor autem artifi-
cialis, si magnum sit, exsiccat ; si par-
vus, effectum caret : & quidem humi-
dum *calescens hic loci* solummodo
utile poterit esse ; ut fœtus, balnea,
&c. in quorum tamen usu sæpe con-
tingit ut, licet bene temperata sint,
ratione status ægri, coagulent, non
attenuent : (2) Ab *effervescentia* : ta-
lis autem, prout a Chemicis defini-
tur, nempe, quod sit pugna Salium
oppositorum inter se, cum magno ca-
lore & motu, in nobis fieri nequit ;
uti nec illa quæ fit inter Spiritus aci-
dos & Olea, ut inter Spiritum Vi-
ni & Spiritum Nitri ; nec ea quæ fit
inter Terrestria & Acida. (3) A *fer-*
mentatione : verum neque hac in no-
bis

bis fieri potest ; desunt enim requisiti-
ta ad fermentationem ; unde nec ejus
effectus , nempe spirituum ardentium
productio , in nostris Liquidis unquam
deprehenditur . (4) A *putredine* : sed
cum hæc non nisi in Liquidis corru-
ptis , aut saltem jamjam corrumpen-
dis , obtineat , si foret in Corpore no-
stro , brevi destrueremur . Atque sic
omnes hæc quatuor causæ , excepto
humido calente , in Corporibus nostris
ad *attenuationem* Liquidorum nihil con-
ferunt .

7. Solidorum *vis* duplici modo au-
getur in nobis ; nimirum , 1°. per ea
quæ , vi externa , magnas oscillatio-
nes excitant 2°. per Stimulantia in-
terna : ad illud vero pertinent Fri-
ctiones , quæ , comprimendo & laxan-
do alternatim Vasorum superficies ,
motum & attritum augment .

COROLL. I. Igitur patet ex dictis ,
actionem *Attenuantium & Resolventium*
non tam facile concipi & determinari
posse , ac nonnulli sibi fingunt : etenim
sæpenumero miramur , quare levis in-
flammatio non nisi difficulter dissipetur,
ut & cur Sanguis a contusione effusus
& coagulatus diu hæreat ; cum tamen
hujus ratio sit , quod Medicamenta age-
re debeant in istam potius partem affe-
ctam , quam in totum Corpus . At vero

H 6 unde-

180 P. II. C. II. *De Incrassantibus*,
undenam determinationem in istam
partem accipere possunt? Supponamus
enim, quod aliquis, ad attenuandum
Sanguinem in quadam Corporis parte
concretum, assumpserit sex grana cu-
juslibet salis volatilis; hæc quantitas
miscbitur cum tota Sanguinis massa,
quæ, ad minimum, est 30. librarum,
quantilla pars igitur, Circulationis le-
ge, ad partem affectam perveniet!

COROLL. II. Ergo Medici prudentis
est, præcavere potius ne Sanguis in
coagulatum abeat, quam eundem jam
coagulatum *resolvere* conari.

C A P U T II.

De Incrassantibus, seu Condensantibus.

I*ncrassans*, sive *Condensans*, est il-
lud, quod *Liquidorum* particulas te-
nuiores expellens, crassiores arctius inter
se compingit. Experimentis in Anglia fa-
ctis constat, quod corpora, præter par-
tes suas solidas, multos habeant meatus,
qui physice pro vacuis haberi possunt,
quique corpori ingredienti non resistunt.
Incrassans igitur agit minuendo istos
meatus; hoc vero fit compressione par-
tium Solidarum, ita ut proprius ad se in-
vicem accedant: hoc autem fieri ne-
quit,

quit , quin simul particulæ liquidiores & tenuiores exprimantur .

2. *Incrassantia* porro sunt , (1) *Calor* omnis satis vehemens , vel a foco , vel a sole , vel a frictione ortus : hujus autem effectus est , movere Liquida , ac proin augere attritum ad Vasa ; unde sequitur expulsio liquidifimorum , relictis crassioribus & minus mobilibus , quæ vero tunc *coeunt* : adeoque nullum Liquidum est in Corpore nostro , quod ad ignem non inspissetur . Calor igitur Liquida *incrassat* : si vero eadem aliquando dissolvit , id efficit in Solida agendo , eaque stimulando ; Fluida autem immediate per se nunquam attenuat : immo stimulatione finita , tandem fit inspissatio . (2) *Motus* omnis *muscularis* nimis vehemens ; is enim Perspirationem Sanctorianam primum auget , deinde sub specie Sudoris expellit Lympham ; & quod exprimi non potest , inspissatur : idem vero *motus* aliquando attenuat , modo non sit nimis violentus ; quod quidem efficit , quatenus vim Solidorum contractilem adauget , eorumque actionem in Fluida promovet : verum si *motus* iste *muscularis* nimium exerceatur , tunc , HIPPOCRATE monente , Sanguis quasi *afsatur* , oriturque Gausus , nisi
acquæ

182 P. II. C. II. *De Incrassantibus*,
aquæ potu præcaveatur. (3) Sanguinis motus circulatorius nimis vehemens; hic enim particularum applicationes ad Vasorum superficiem auget: nam ut est velocitas Fluidi ad velocitatem, ita applicatio dicta ad applicationem; ideoque si duplo velocior sit Motus Projectilis, ceteris paribus, duplo major erit etiam derivatio versus lateralia Vasa; quæ, cum rectis minora sint, liquidissima sola, eaque satis larga copia, admittent: unde particulae, quæ recte feruntur, inspissabuntur & quasi solidæ fient a vi vitali pone urgente. Porro motus hic interdum etiam attenuat, sed non nisi interim multum bibatur, ut amissum restitatur liquidum. (4) *Motus omnis excretorius* nimis auctus; quia scilicet liquidissima nimium extra Corpus derivantur, ut fit in nimis Sudoribus, Purgationibus, Diabete, &c. (5) Quælibet causa *externe* Vasa comprimens: hæc enim liquidissima expellit; prout apparet in iis qui sodinas, ubi pressio aeris magna est, ingrediuntur: hi quippe primo quidem frigent, quia transfluxus per extrema minima Vasa aliquantulum impeditur; paulo post vero sudant, non a loci calore, ut docet Thermometrum, sed quia vis Cordis manet, dum interim Vasorum capacitas

pacitas imminuitur : quapropter eadem Liquidi copia per Canales jam angustatos transmittitur ; unde major fit motus , & attritus , & consequenter sudor excitatur. (6) Medicamentorum omne genus , quod potest præcedentia velexcitare , vel augere : talia sunt omnia Stimulantia , Sudorifera , Emetica , &c. quorum abusus Liquida inspissat . Hinc in morbis ab Humoribus *crassitie* pendentibus , infelix sequitur effectus , si Sudorifera adhibeantur , cum e contrario Diluentia tunc indicentur .

COROLL. I. Omnia Remedia quæ Sanguinem ad debitum gradum *inspissant* , Corpus nostrum corroborant , & ad longævitatem disponunt . Et enim si debita Sanguinis *crassities* absit , Liquida nimis uberi copia in Vasa lateralia derivantur , & a Corpore secedunt : unde perit robur ; quod quidem consistit in magnitudine Venarum & Arteriarum , & debita Sanguinis per has fluentis *crassitie* & firmitate ; quemadmodum in Sanguine rusticorum , venæ-sectione educto , clare patet .

COROLL. II. Ubi Sanguis nimium *tenuis* est , valido Musculorum motu denuo compingi & *incrassari* potest : ut in Phthisi observari licet .

CA-

CAPUT III.

De Acrimoniam inducentibus.

1. **P**ER *Acrimoniam* intelligimus eam corporis figuram, cujus ope vim suam mechanicam secundum exiguam superficiem alteri corpori applicare potest. Jam vero *acria* corpora queunt esse quam plurima ratione figuræ; possunt enim esse vel conica, vel pyramidalia, &c. ita gladius, culter, planum inclinatum, cuneus, &c. *acria* corpora sunt. Vis autem five potius Momentum illorum, sicut & omnium corporum, dupliciter considerari potest; nempe, vel absolute, vel specificè: porro Momentum *absolutum* dicitur illud, quod habetur ex Velocitate corporis in ejusdem Ponderis ducta; *specificum* vero desumitur ex Resistentiâ ad Momentum absolutum considerata. Ex. gr., si duo sint corpora, quorum alterum habeat unum Ponderis gradum, & unum Velocitatis; alterum vero duos Ponderis gradus, & totidem Velocitatis; tunc Momentum absolutum primi erit ad Momentum absolutum secundi, ut Velocitas primi in suum Ponderis ducta

ducta ad Velocitatem secundi in suum Pondus ductam, i. e., ut 1. ad 4. Si jam supponamus, hæc corpora in alia Resistentia ea lege impingi, ut Resistentia quam secundum invenit, sit quadruplo major ea quam invenit primum; eorum Momenta specifica erunt æqualia: si vero Resistentia secundi majori adhuc ratione superet eam primi; tunc Momentum specificum primi, Momentum specificum secundi excedet. Hinc etiam quo minor est superficies resistens, in quam *acris* aliqua particula impingit, & quo plus Ponderis & Velocitatis habet hæc particula, eo major erit illius effectus.

2. Porro corpus omne blandum potest *acre* fieri, & vice versa: in nobis autem *Acria* possunt esse duplicia; nempe, vel *innata*, vel extrinsecus *illata*. Corpora vero quæ blanda sunt, *Acria* evadunt dupliciter; 1o. scilicet, mutando figuram; 2o. remotis involucris, quibus *Acria* erant involuta: verum in statu sano nulla fere in nobis sunt *Acria*; nam siquæ sint, statim extra Corpus eliminantur, ut Bilis & Urina. Ergo *Acria innata*, hisce duobus exceptis, nullam dantur: quippe pars aquosa, quæ maximam Liquidorum partem in nobis
con-

constituit, nunquam fit *acris*; ut patet in distillatione Sanguinis. Partes terrestres in nobis fere nunquam mutantur in *acres*, saltem nondum experimentis hoc fieri constat; interdum autem, ex gr., in Calculo, particulae dantur *acres*; hæ vero sunt particulae salinae cum terrestribus commixtae: adeoque in aliis partibus quaerenda sunt *Acria*. Oleum nostrum est materia blandissima, vulneribus enim instillatum lenit: idem vero facile mutatur in acre; nam si quis multum Olei sumpserit, brevi ructus nidorosos emittet, & mutabitur hoc Oleum in substantiam acerrimam, ossa vel ipsa adurentem & exulcerantem. Sales etiam *acerrimi* fiunt, si nimio motu & calore atterantur; atque triplici de causa *acres* evadunt.

1o. Omne quod Sanguinis velocitatem & consequenter attritum auget, maxime in nobis Sales *acres* producit.

2o. Quicquid attenuat Liquida, Sales plerumque *acres* efficit; nam inde multiplicantur anguli, a quibus *acredo* pendet.

3o. Omnis modus resolutionis idem facit; partes enim quae concreverant, resolutae & a globoso contextu liberatae, *acres* evadunt. Quin etiam *Acre* nascitur in nobis ex putrefactione, quae stagnationem sequi-

sequitur : per calorem enim & motum vicinorum Vasorum fit attritus in humore stagnante , & figurarum mutatio inde oritur .

3. *Acre* vero in nobis fit triplex ,
10. *Acre Acidum* : hoc autem produ-
citur a stagnatione Ciborum ex Ve-
getabilibus , qui , si diu maneant in
Ventriculo , acerrimi fiunt , nisi simul
aliquid ex Animalibus commixtum
fuerit ; Lac vero , quamvis humor sit
animalis , non excipiendum est ; nam
& illud in Ventriculo *acefcit* sæpissi-
me . 20. *Acre Oleosum* : omnia quip-
pe Corporis nostri Liquida , si modo
exponantur alicui calori , qui Corpo-
ris nostri calori sit æqualis , dissol-
vuntur , & ingentem foetorem conci-
piunt , i. e. putrescunt ? quæ putrefa-
ctio a Sale volatili & Oleo procedit ;
nam si distillaveris inde Salem &
Oleum , illud quod remanet insipidum
& inodorum erit : si autem Oleum a
Sale liberatur , non amplius foetet ;
unde patet , Oleum suam putrescen-
tiam a Sale habere , qui porro dis-
solvi debet ut foetorem excitet . 30.
Acre Alcalinum .

4. Ceterum *Acria* quæ Corpori no-
stro extrinsecus inferuntur , diversa
sunt ; scilicet , (1) *Fossilia* & *Mine-
ralia* , quæ viribus integris Corpus in-
gre-

grediuntur, & non facile mutantur; ut Sal Gemmæ, Borax, Sal Ammoniacus, Vitriolum, Nitrum; simul & omnia Salia Metallica. Huc pertinent quoque *Terrestria*, ut Alumen; nec non *Olea* falso sic dicta, ut Oleum Petræ. (2) *Acria Acida*, quæ vel volatilia sunt, vel naturalia; ut omnes Succi Fructuum horæorum, scilicet, Cerasorum, Pomorum, &c. vel arte facta, nempe, per fermentationem; sic enim ex Musto fit Vinum, & ex hoc Acetum; quæ quidem *Acria* levissima sunt: fixa vero sunt ponderosiora, & hinc acriora; quippe Acidum quo ponderosius est, eo est acidius, ut patet ex Aceto & Oleo Vitrioli; illius enim pondus ad hujus est ut 1 ad 3: fixa autem *Acida* sunt omnes Sales fossiles in liquamen conversi, ut Oleum Vitrioli, &c. (3) *Acria Alcalia*, quæ vel volatilia, vel fixa sunt: hæc vero terram habent adjunctam, a qua liberata fiunt volatilia; hinc etiam fixa acriora sunt, quoniam ponderosiora. (4) *Acria Oleosa*; & hæc vel expressa, vel distillata sunt: priora ex se semper sunt blanda: tempore autem *acria* evadunt: posteriora vero omnia fere sunt *acria*; quæ, si in nobis non digerantur, nec viribus vitæ superentur,

tur, *acerrima* fiunt, ita ut in star ignis adurant: hæc porro simul acria & tenacia sunt. Huc pertinent *Spirituosa*; qualia sunt omnes Spiritus fermentati, qui acerrimi sunt, ut patet ex Spiritu Vini. (5) *Sales* ex Vegetabilibus; qui sunt vel *essentiales*, ut Mel, Manna, Saccharum; vel *artificiales*, nempe, qui ex Succis Plantarum maturarum succulentarum expressis & calore inspissatis, frigoris vi coguntur in Crystallos in aqua solubiles; hi autem omnes inertiores extant: vel sunt fermentatione producti; ut Tartarus, qui post depurationem Vini lateribus cadorum adhæret. (6) *Acria Aromatica* omnia, quæ oleo & sale acri conjunctis abundant: hæc enim sunt calida, odora, & saporis acris; ut Piper, Zingiber, Cepa, Allium, Cinnamomum, Cassia Lignea, Caryophylli, Nux Moschata & Macis, Cardamomum, Galanga; nec non Aromata nostra quæ in Europa nascuntur. Siquidem hæc omnia stimulando agunt; si vero nimia copia sumantur, Ventriculum & reliqua Viscera adurant. (7) *Omnia Dolorem excitantia*: de quibus autem conferatur CAP. *De Solventibus.*

CA-

C A P U T IV.

De Demulcentibus .

1. **D**emulcentia sunt illa, quæ Humorum nostrorum morbosorum particulas acres obtundunt, quod quidem faciunt, non figuras earum mutando, sed tantum involvendo, & quasi in capsula includendo: atque hoc sensu vagina continens cultros, acus, aliave acria instrumenta, dici potest acridinem illorum demulcere.

2. Jam vero *Demulcentia* duplicia sunt; nimirum, vel generalia, quæ omnia Acrium genera, qualiscunque sint naturæ, indiscriminatim & æqualiter involvunt; vel specifica, quæ certam solummodo Acrium speciem obtundunt.

Classes autem *Demulcentium* generalium sunt sequentes.

(1) Omnia *Oleosa*, his 4. capitibus contenta; nempe, 1°. *Olea* ex Seminibus farinaceis maturis *recenter expressa*, ut ex Amygdalis, Avellanis, Seminibus 4 Frigidis majoribus, & minoribus, Papavere, &c. 2°. *Infusa* quælibet *aquosa* ex Seminibus farinosis in tenacem mucilaginem redactis; ut ex Semine Hyperici,

rici, Liliorum alborum, Solani, Vio-
larum, Trifolii odorati, Verbasci,
Cydoniorum, &c. 2o. *Oleum Stillati-*
tium unicum non acre, scilicet, O-
leum Cerae. 4o. Animalium *Plea nati-*
va; ut Butyrum recens, Cremor La-
ctis, Pinguedines secretæ & collectæ,
praesertimque Animalium Medulla;
item Pinguedines circa Ossa, ac im-
primis circa Mesenterium & Renes
collectæ; nec non Gallinarum, An-
ferum, Anatum, &c. Pinguedo. Hæc
autem *Demulcentia* usum optimum ha-
bent, ubi signum multæ acridinis ad-
est; immo Venena acerrima hisce e-
nervari possunt: interne quoque su-
muntur, multumquæ profunt, quan-
do Sanguis plurimis particulis acribus
scatet; sic, in Scorbuto pessimo, si æ-
ger, licet languidissimus, assumat je-
juno stomacho, repetitis vicibus, Cre-
morem Lactis, Butyrum recens, &
quæ omnium optima est, Medullam
Animalium, egregie curabitur; ita &
illis quibus Ossa adeo sunt arida, ut
non sine strepitu moveri possint, as-
sumpta Medulla plurimum confert;
quin etiam in Arthritide vaga, sive
Rheumatismo; nihil magis juvat quam
Oleum Lini, ad \bar{z} jj sumptum, quo-
libet mane.

(2) *Plantæ omnes insipidæ & inodora,*
matu-

maturæ, ex quibus non habetur oleum, sive forma Emulsionis, sive Infusionis, sive Decocti, sive Pastæ alicujus, assumptæ: Illi autem qui Olea cruda primæ Classis, numero 10. contenta, ferre nequeunt, hujusmodi Plantas assument; in his enim partes oleosæ aliis involutæ latent. Porro istæ Plantæ operantur partim ratione sui glutinis, quod acria investit in Corpore nostro, partimque ratione tecti olei sui: hæc vero bina faciunt, Decocta Althææ, Borruginis, Malvæ, Graminum omnium, Brancæ ursinæ, Mercurialis, Parietariæ, Violarum, Verbasci, Liliorum alborum, Cucumerum, Peponum, Melonum, Citrullorum, Lactucæ, Papaveris, Symphyti, Nymphæ; nec non Semina Cydoniorum, Succus Fragorum, &c. Horum enim præparationes omnes sunt *demulcentes*, & parum refert quales sint; ita, sola Lactucæ assumptione continuata, curari potest aliquando Phthisis. Notandum est autem, hæc non prodesse ubi Acre adest lentum & inspissatum, sed in Acri calido plurimum juvare: unde Veteres contra Venena præscribere Lactucas, Malvas, Cucumeres, &c.

(3) *Semina* cuncta, ex quibus exprimi potest *oleum*, & inde fieri queunt
Pultes,

Pultes, seu Emulſiones : ut ſunt Amygdalæ, Pittaciæ, Hordeum; Avena; Triticum, Secale, Oryza, Milium, Juglandes, Avellanæ, Semina Peponium, Citrullorum, Liliorum, Nymphaeæ, Lini, &c.

[4] *Gummi viſcoſa & inſipida*; imprimisque Gummi Tragacanthum, ut & Gummi Ceraſorum, Pomorum, Pyrorum, &c. in aqua ſoluta : Hæc enim optime operantur, & etiam Miſtum cruentum in Variolis placide curant.

(5) Omnes Animalium ſanorum *partes ſucculentæ & concreſcentes* [exceptis Bile & Urina]; quælibet enim ex his, vel oculo, vel vulnere, abſque doloris ſenſu admoveſſi poſſunt : omnes itaque *gelatinofæ* partes quæ ex Animalibus coctis habentur, hic loci profunt; ſic Ova, Carnes, & omnia noſtra Solida (dempta pinguedine) in gelatinam redigi queunt : ſunt autem gelatinæ nihil aliud, quam ſucci nutritii ex Solidis vi coctionis expreſſi; ut ex Cornu Cervi patet; poſt coctionem enim nihil inde reſtat præter caput mortuum; ita quoque Caro ad conſumptionem humidi cocta, ſi modo diſtilletur, nihil præbet præter oleum empyreumaticum : adeoque gelatinæ & decocta Tendinum, Membrarum,

I narum,

narum, Intestinatorum, Viscerum *Demulcentia* sunt: quapropter innumeri morbi ab acredine sola orti, idonea diæta ex hisce jusculi facile curantur.

Classes porro *Demulcentium specificorum* sunt subsequentes.

(1) *Absorbentia* omnia, *Terrestria* dicta; quorum nulla, licet, ob figuram, pro lædentibus & vulnerantibus haberi possint, attamen *demulcent*; etenim *acri acido* occurrentia, illud absorbendo enervant: ita Chalybis Limatura, quamvis acria spicula habeat, nihilominus Oleum Vitrioli enervat. *Acidi* autem *Absorbentia* sunt sequentia: Oculi Cancrorum, Testæ Ovarum calcinatæ, Corallia, omnes Margaritæ, cuncta Ostracodermata, Mater Perlarum, omnia Piscium Ossa, omnes Calces ex Animalium partibus combustis restantes: hæc, inquam, omnia *acidum* absorbent, & ei juncta tertium *dulce* corpus constituunt. Huc etiam pertinent Lapidés nonnulli; ut Bezoar, & Lapis Hystricis, *Pedra del Porco* dictus (a): Lapidés vero, quatenus

(a) *Lapis* iste defertur ad nos potissimum ex Malaca, Orientalis Indiæ regione; vocaturque ab Indigenis *Mastica de Soho*; ab Hispanis & Lusitanis, *Pedra de Vassar*, ac *Piedra de Puerco*; & a Mercatoribus, ut plurimum in-

insipidi, nullam aliam habent vim, quam demulcendi; sed si adsit sapor,

num. *Pedra del Porco*; in Officinis vero *Lapis Porcinus*, *Lapis Malacensis*, *Bezoar Hystricum*, *Lapis Hystricis* nuncupatur: perperam autem & abusive a nunnulis *Lapis Hystricis* dicitur; quum hicce posterior plane sit diversus, inveniaturque tantum in America, scilicet, in *Hispania nova*, nec sit *Bezoar* uti prior: Porro *Lapis Porcinus* nascitur in *Vesicula Fellea* cujusdam *Hystricis* sive *Porci Spinosi*, magnitudinis *Porcelli* octimestris; qui vero reperitur præsertim in *Provincia Caraga*, & in alia, *Pam* dicta, terræ *Malacensis*. Est autem *Lapis* iste *Coagulum Biliofum*, rotundum, spongiosum, aliquantulum compactum; coloris carnei, vel potius *parenchymati Hepatis* haud absimilis; saporis amarissimi; tactui lubricum, saponis instar, occurrens; licet quasi squamatum, seu potius faveolis quibusdam, instar vestigiorum à variolis relictorum, præditum sit: invenitur, ut plurimum, magnitudine *nicus myristicæ*, vel *juglandis*. Hic vero *Lapis*, *vesicula* quadam seu *tunica exteriori*, dum primum ex *India* adfertur, est obductus; quæ vero nihil aliud est, quam *folium tenuissimum*, glutine quadam artificiosissime adhærens, quod, infusione aut maceratione in aqua calefacta, dissolvitur. Notandum est vero. *Lapidem Porcinum* confundi non debere cum *Pila Hystricis*, quæ in *Stomacho*, non autem in *Vesicula Fellea* hujusce Animalis nascitur, ac proinde non est *Bezoar* uti prior, sed *Ægagropilus*. In hunc errorem

Iapsus est, cum multis aliis, SAMUEL DALE
[*Pharmacolog.* pag. 407. *edit. Londin. in 40.*]
qui, ex hac confusione, falso concludit, *Pedra del Porco* esse potius ægagropilum, quam
bezoar; quum tamen certissimum sit Lapi-
dem hunc genuinum reperiri tantummodo
in Vesicula Fellea Histricum. Est autem
iste Lapis valde rarus, ac tanti pretii habe-
tur, ut in ditiorum solummodo ac Principum
manibus sit. Gaudere dicitur virtute egre-
gia diaphoretica & alexipharmaca; & Indi-
eum ceteris Alexipharmacis præferunt. Cal-
lidum, uti loquuntur, nativum conservat,
Viscera roborat, Humores crudos in to-
to Corpore consumit, nimiam Pinguedi-
nem cohibet, ab Apoplexia & Epilepsia præ-
servat; materiem Calculi sine dolore dissol-
vere, & Arthritidem curare perhibetur;
Choleram specificè curare dicitur; & in
Ictero Calculoso laudatur. Alvum quoque
simul movet haud iustrequenter iste Lapis,
idque cum euphoria: unde commode tu-
toque substitui potest diaphoretice Laxan-
tibus, aut emetice Diaphoreticis; eoque
magis, quod, ob particulas oleosas, simul
blanda vi anodyna imprægnatus sit, qua
molestissimas æque ac periculosissimas Præ-
cordiorum anxietates in Febris, acutis præ-
cipue & malignis, si quid aliud, refræna-
re valet. Forsan gaudet etiam virtute eme-
nenagoga, ita ut, ob metum abortus, hunc-
ce Lapidem prægnantibus exhibere vereat-
ur FRIDERICUS HOFFMANNUS, in
Glave Pharmaceut. Schroderiana, Lib. V. Class.
I. §. 34. pag. 687. Porro, quoad modum
La-

Lapis Histricis, quia naturæ est sapon-

arendi, Lapis hic rarissime in substantia, ob
nimium pretium, sed in infuso tantum da-
tur: licet, in pulvere, magnarum quoque
virium habeatur in Febribus Malignis pro-
pullandis, si solummodo ad gran. v, VI, vel
VII., in aqua quadam alexiteria, ditioribus
propinetur. Infusio fit, eum suspendendo in
Aquæ, aut Vini, aut Cerevisiæ, &c. unciis
duabus, per horæ spatium, vel amplius;
& fit infusus liquor bibitur, qui, quo ama-
rior, eo etiam potentior erit: in liquore
autem suspensus interdum agitandus est iste
Lapis: hunc in modum, grani pondere vix
imminutus, imbuat & amarore & virtute
sua liquorem, ægro, pro una dosi propinan-
dum: postquam autem inde extractus est
Lapis, quum, saponis madefacti instar, mol-
lis evaserit, in loco sicco poni debet, ut
pristinam consistentiam recuperet. Confe-
rantur, de *Lapide Porcino*, BONTIUS, *De
Medicina Indorum*, in *Not. ad GARC.* ab ORT.
cap. 26; FRAGOSUS, *Medic. Indor. cap. 10.*
TULPIUS, *Lib. IV. Observ. 52*; ac imprimis
MICHAEL BERNARDINUS VALENTI-
NUS, in *Traçtatu de Polychrestis Exoticis*, ubi
in particulari agit de hoc Lapide. Jam vero,
quod pertinet ad hujusce Medicamenti vires
ita decantatas, quandoquidem saponaceæ na-
turæ sit, utpote ex indurata concretaque
Bile formatum, hinc optimum sane cense-
ri debet plurimis in casibus; sed tamen non tan-
ti faciendus videtur iste Lapis, ac vulgo fit apud
plerosque, nec forte multo pluris, quam alii
Lapides in Vesicula Fellea quorumcumque fere
Animalium inventi.

I 3

cæ,

ceæ. stimulando agere potest ; at nihil specifici præ ceteris Stimulantibus habet. *Acidum* etiam absorbent omnes Terræ nativæ ; ut Argillæ ; Cretæ quælibet, Bolus Armena, aliæque, &c. item Calces nonnullæ Metallorum ; ut & Marcassitæ, Chalybs, Plumbum, Stannum, in pulverem redacta. Hæc imprimis opponuntur *acido* ; atque his Venena acerrima maximaque *demulceri* possunt : ita Mercurius Corrosivus cum Limatura Chalybis multum contritus, innoxius evadit ; quin & Vitriolum quod Chalybe saturatum est, medicamentum fit innocuum ; sic etiam Lapis Infernalis omni sua vi caustica, per Chalybis Limaturam, vel similem, privari potest, immo si cum Oculis Cancrorum multum diuque conteratur.

2. *Acida* omnia, respectu Alcalicorum, *Demulcentia* sunt, licet per se considerata sint acerrima : talia vero sunt, 10. Succus recentes Fructuum maturorum & acidorum ; ut Cerasorum, Mespilorum, Uvarum, Pyrorum, Malorum, Ribesiorum, Mororum, &c. quæ medicamenta præstantissima extant ad morbos in quibus dominatur *alkali* ; sicut in Peste, Variolis, Morbillis, Febris ardentibus, &c. 20. Serum Lactis subacidum, Lac ebo-
tyra-

tyratum . Lac ipsum accescens : hæc enim Alkali , sive fixum , sive volatile obrundere valent : sic TULPIUS observavit Diarrhœam pessimam , ab alcali Bilis prædominanti ortam , usu solo Lactis ebutyrati sanatam esse ; ab hujus etiam haustu frequenti Febrem tertianam curatam fuisse observatum est . 30. Omnia Fermentata acida , ex omnibus Fructibus horæis vel ex farinaceis parata , & *acetosa* dicta ; quæ vero potius dissolvunt , quam coagulant : hinc etiam Vina Mosellana & Rhenana optima sunt [præsertim addito Spiritus Salis Ammoniaci pauxillo] in morbis ubi sitis est intensa & Bilis admodum vitiata . Huc autem pertinent Acida distillata & fermentata , nec non Tartarus crudus , qui est Acetum siccum . Hujus quoque Classis sunt Pulves per aliquot dies in calore retentæ , indeque accescentes . 40. Omnia Acida ex Fossilibus ponderosioribus ; hæc enim Alkali plurimum absorbent , sed ante absorptionem maxime corrodunt ; suntque vel nativa , ut Petroleum ; vel arte facta , nempe distillata , sicut Spiritus Salis marini , Sulphuris , Vitrioli , Nitri ; hæc autem Alkali saturata corpus blandum constituunt , ut liquet ex Tartaro Vitriolato .

(3) *Alcalia* omnia respectu omnium Acidorum. Per *Alcalia* vero triplicia genera *Saliam* vulgo intelliguntur: nimirum, 1o. Omnia *Salia* fixa ex Vegetabilibus crematis extracta; hæc autem maxime rodentia sunt, sed omnibus Acidis opposita, & post conflictum cum illis blandissimum corpus constituunt. 2o. *Salia* omnia alcalina volatilia ex Vegetabilibus, post Plantarum putrefactionem, distillatione parata. 3o. *Sales* volatiles alcalini, ex Animalibus per distillationem educti, & *urinofi* dicti: omnes vero Animalium partes putrefactæ talem exhibens *Salem* alcalinum foetidum.

(4) Omnia *Spirituosa ardentia*, respectu Acidorum: ita *Spiritus Vini* rectificatus, cum acido quodam *Spiritu*, sicut *Nitri*, aut *Vitrioli*, vel *Salis*, aut cum *Aqua Forti*, digestus vel distillatus, eorum aciditatem nimiam destruit, eosque dulcificat.

COROLL. Hisce jam consideratis, patet, quænam sint *Antidota mechanicorum Venenorum*? Per hæc autem intelligimus omnia illa, quæ ratione *figuræ* & *motus* effectus suos producant; ut sunt *Vitra* contusa, *CrySTALLI*, *METALLA*, &c. quorum *Antidota* ea sunt, quæ *Venenis* istis involvendis idonea se præbent. *Alia* porro extant *Vena*
na

P. II. C. V. De Immutantibus. 201
na quæ coagulando agunt; de quibus
vero inferius erit sermo.

CAPUT V.

De Immutantibus.

1. **I**mmutabilia sunt illa, quorum ope
particularum Fluidum componen-
tium figura ita mutantur, ut inde ma-
gis, minus-ve, ad pungendum evadant
apta. Jam vero multa quidem Im-
mutabilia censentur esse, quum pau-
cissima sint: nam revera Solidorum
attritus in Fluida contenta, videtur
esse sola atque unica efficiens causa
immediatæ mutationis figuræ in par-
ticulis horum Fluidorum; mutationes
enim quæ fieri solent in Fluidis ab
effervescentia aut fermentatione, lo-
cum non habent in Corpore nostro,
ut antea demonstratum est.

2. Porro ab attritu supra dicto se-
quentes oriuntur effectus; nempe, 10.
Particulæ lentiores, hebetiores, &
crassiores impinguntur cuspidibus alia-
rum partium; unde fit, ut rigidiores
particulæ flexilibus involvantur:
Hinc patet ratio, cur Sales in nobis
ita mutantur, ut post horas 24 om-
nem suam acrimoniam deponant. 20.

I 5

Partes

Partes maxime flexiles omnium etiam maxime mutantur : tales enim maxima donantur superficie , & minima soliditate ; adeoque minimam resistantiam habent . 30. Particulæ angulosæ maxime immutantur ; siquidem anguli abraduntur , unde ex angulosis globosæ & obtusæ fiunt .

3. Hic autem *attritus* variatur pro varia celeritate Circulationis Fluidorum in Corpore nostro : ideoque *immutare* Liquida , est *immutare* gradum velocitatis Circulationis . Jam vero quærendum est , quina velocitatis gradus ad hanc illamve *mutionem* inferendam sufficiat . Ad hoc solvendum , supponamus aliquem varia sumplisse Ciborum & Potulentorum genera , ut carnes salitas , res acidas , &c. ; si regularis sit Motus Circulatorius , omnia hæc Ingesta blanda & innocua reddet ; si vero Motus ille a qualibet causa , ut a febre , augeatur , tunc ex iisdem Ingestis fiet massa crassa , depravata , & ad putredinem vergens .

4. Hin igitur concludimus , 10. Motum *lenem* & *aquabilem* omnia blanda producere . 20. Motum minorem *solito* Fluida , præcipue vero Chylum , in materiem *acidam* convertere : sic in Infantibus & Pueris , nec non in Fœ-
minis

P. II. C. VI. *De Diluentibus*. 203.
minis phlegmaticis, & nimis quiescentibus, Morbi sæpius oriuntur ab *acido*; ideoque tales juvantur Salibus Volatilibus, nec non Medicamentis Chalybeatis, Absorbentibus, &c. 30.
A velocitate nimis *aucta* omnes particulas *acrimoniam* acquirere, eamque quam *alcalinam volatilem* appellant.

C A P U T VI.

De Diluentibus.

I. **D**iluentia sunt illa, quæ *Fluido permista*, partes ejus reddunt *fluidiores*, ita tamen ut eas non immutent. Fluidum vocatur ea massa, cujus minimæ particulae sunt sibi invicem continuæ, sed tamen facile separari queunt: [vide PROLEGOM. CAP. I. §. IV.] *fluidius* ergo reddere, est facere ut minori vi partes ab invicem sint separabiles.

2. Istud autem dupliciter fieri potest, nempe, 10. Particulas singulas in *minutiores* dividendo; qui vero modus non est hujus loci. 20. *Diluendo*, sive aliud corpus admiscendo, quod quidem tres sequentes debet habere conditiones; scilicet, (1) quicquid diluit,

diluit, debet esse *fluidum*; [2] debet esse *fluidius* humore diluendo; [3] post miscelam debet *fluorem* suam retinere.

3. Corpus hisce tribus conditionibus præditum, præter Aquam, nullum est: Vinum quidem dicitur *diluere*; sed vis ejus diluens pendet ab aquositate sua vi stimulantis conjuncta: Jam vero Olea massam potius immeabilem reddunt; Spiritus fermentati plerumque massam coagulant, non autem diluunt; Sales sunt solidi, adeoque *Diluentium* conditiones non habent, sed stimulando attenuant; Terra quoque solida & iners est. Ergo si *diluendum* sit, Aqua oportet uti.

THEOR. I. Aqua, si calore adjuvetur, *diluit* magis; hinc Aqua calida ad istud est optima.

THEOR. II. Salinæ particulæ, stimulando, actionem Aquæ calidæ multum promovent; igitur si sumamus Salem Marinum, Polychrestum, Ammoniacum, vel Boracem, cum Aqua, tunc optimum *dilutionis* effectum obtinebimus.

THEOR. III. Respirationis motus æstus, nec non voluntarius summa sunt ad *diluendum* adminicula: hinc ubi cita *dilutione* opus est, ut in Pleuritide,

ritide, Peripneumonia, &c. tum ægri quantum possunt respirent: nam preter effectum proprium moti Pulmonis, scilicet, Humorū attenuatōnem, insuper eadem ratione comprimuntur Ventriculus & Intestina; atque sic Aquæ diluentis citior inde fit expulsio, & in Vasa Lactea derivatio; hinc etiam Ductus Chyliferus magis per vices premitur, unde Aquæ per eundem fluxus acceleratur. Ita quoque, motu Musculorum voluntario, augetur Liquidorum trajetūs: istud autem maximi est usus in Morbis Chronicis, ubi constat Liquida esse incrassata; quapropter qui talibus Morbis affecti sunt, gradiantur, ambulent, saltent, similesque motus moderate exerceant, iterata interim Aquæ potatione: quippe multo melius inde se habebunt; ut exemplo ægrorum qui equitatione, vectione in rheda, & similibus, satis diu & ut par est, utuntur, clarissime patet.

CAPUT VII.

De Coagulantibus.

1. **C**oagulantia sunt ea, quæ partes Fluidum constituentes in massam firmiter & concrecentem mutant, ita ut multe particule sub una superficie moveantur. Hoc autem dupliciter fieri potest; scilicet, 10. Expellendo particulas fluidissimas, quæ ceteris interjacent. 20. Uniendo partes inter se, nimirum inter Fluidi partes aliquid interponendo, quod eas inter se necet, ita ut in majores moles abeant, & amplius fluere non possit. Porro quæ Sanguinem hoc modo *coagulant*, semper perniciofa sunt, & intra Corpus admitti vix queunt, quin statim mortem accersant.

2. Classes Medicamentorum quæ Fluidum nostrum primo modo *coagulant*, duæ sunt; nempe, 10. *Expellentia*, sive *Expellentia* proprie dicta; 20. *Absorbentia*, quæ liquidum intermedium tenuius intra poros suos accipiunt, unde reliquum crassius evadit. Priora nostrorum Humorum copiam minuunt; posteriora vero eam augent: sed hæc non adeo facile in nobis operan-

perantur, ac nonnulli sibi fingunt; assumpta quippe Vasa Lactea ingredi nequeunt.

3. Prioris autem Classis *Coagulantia* sunt, [1] inter Vegetabilia, 10. Ea omnia quæ cum *Martis Vitriolo* commista, tincturam *nigram* ac teterrimam producere solent; v. gr, Gallæ, quæ cum nostris Liquidis mistæ, ut & cum Lacte, Ovi albumine, Saliva, eadem *coagulant*; sic etiam Rosarum rubrarum Succos recenter expressus; ut & Succi fere omnes immaturi; tum Nuces Jugiandes, præsertim earum Cortices; nec non Cortex & Flores Granatorum; Succus Acaciæ immaturus, Mespilorum, Omphacii, Ribesiorum, Cotoneorum, & similes Succi plurimi, in ore retenti, salivam *coagulant*: si vero, tales quales sunt, Sanguinem attingant, [nempe, si in Venas injiciantur] ipsum *coagulant*, & *polypos* in Corde & Arteria Pulmonali producant. Eorundem vero Succorum nonnulli, si maturi sint, aliquantulum attenuant. 20. *Spiritus Acidi fermentati*, præsertim si vires maxime concentratas habeant, i. e., si ad summam aciditatem deducti sint; nam Acida simplicia sive diluta, ut Acetum simplex, non *coagulant*, sed potius diluunt. 30. *Spiritus omne fermentati*

mentati ardentes, ad eam subtilitatem perducti, ut mereantur nomen *alcohol*, sive ut pulverem pyrium accendere queant: hi vero ex omnibus Vegetabilibus haberi possunt ope fermentationis, primo ad vini, dein ad aceti naturam deducendis; etenim si distillatio fiat antequam aciditas supervenerit, tum habetur Spiritus inflammabilis, qui ipsam salivam *coagulat*: hinc pessime agunt Practici commendantes hosce Spiritus in Humoribus tenacitate nimia.

[2] *Coagulant*, inter Fossilia, 10. *Sales Vitriolici*: ut sunt Vitriola Martis, Plumbi, Lunæ, Cupri, Mercurii; item Alumen, & Mercurius Sublimatus corrosivus, si tam parva quantitate fumantur, ut solummodo stimulent, non autem dissolvant; ita quoque Lapis Infernalis minori quantitate coagulat, majori autem dissolvit. 20. *Spiritus omnes acidi* e Fossilibus igne violento educti: ut Spiritus Sulphuris; qui vero si aperiat, id agit quatenus Solida stimulat; sed hic loci consideratur quatenus immediate in Liquida agit, eaque coagulat cum iis immixtus: idem etiam efficit Spiritus Salis Gemmæ, & Marini, nec non Aluminis, Vitrioli, Nitri; simul & Aqua Fortis, sive ex Vitriolo & Nitro

Nitro tantum, sive addito hisce duobus Alumine, confecta sit: inter hæc autem Spiritus Nitri & Aqua Fortis maxime coagulant.

Porro hæc omnia duplicem in nobis vim exercent; nempe, 10. In Solida agunt, eaque corroborant, i. e., in contractionem stimulant; itaque majori distensionem, & consequenter Cordis actioni magis resistunt: hinc mutus eorum motus augetur, ipsorumque actio in Liquida nostra major evadit; unde Liquidorum attenuatio, fluidissimarum partium dissipatio, & inde tandem coagulum oritur. 20. Liquidis nostris sufficienti quantitate permista, protinus ea coagulant. Hinc igitur videmus, quomodo idem Medicamentum Solvens & Coagulans simul esse possit.

4. Ad posteriorem Classem Coagulantium, scilicet, Absorbentium, pertinent sequentia. 10. Terræ omnes, tam exustæ, quam exustionis immunes, nativæ nimirum & pingues: ut sunt Cretæ, atque Boli, nec non Terræ Figulinæ omnes, & Argillaceæ; quæ vero, quo plus exustæ & tenues sunt, eo magis absorbent. 20. Ostracordemata quælibet in cineres redacta: ut Conchæ marinæ, unde calx habetur, præsertimque Chelæ Cancrorum, Conchæ

ehæ Ostreorum, Corallia, Mater Per-
 larum, &c. 3o. Omnes partes *solida* &
fluida Animalium *exusta*, sicut Ossa,
 Cornua, Caro, Membranæ, &c. quæ
 in cineres redacta, *styptica* sunt, &
coagulant; ut Hepar tostum, Sanguis
 ustus, &c. atque omnia quæ in cine-
 res infusos redigi possunt. 4o. *Calces*
 Metallorum igne vehementi exusto-
 rum: ut Coleothar Vitrioli, quod ore
 assumptum ipsam coagulat Salivam;
 sic & Vitriolum Martis igne summo
 calcinatum, si calidum applicetur San-
 guini, eundem instar lapidis durum
 efficit.

 C A P U T VIII.

De Moventibus.

1. **M**otus duplex in nostris Liqui-
 dis considerari potest; unus,
 scilicet *intestinalis* particularum, ad quem
 vero hic loci minime attendimus; alter
 autem quo Fluida nostra per Va-
 sa, durante vita, circumaguntur. *Mo-
 ventia* itaque [de quibus hic loquimur]
 sunt illa, quæ *motum Liquidorum per
 Vasa accelerant*.

2. Ad Motum Circulatorium Flui-
 di, requiruntur 4 conditiones; nempe, 1o.
Vis

Vis Cordis in Fluidum, utpote a qua principium Motus pendet: Quum autem hæc non sit continua, sed interrupta, ne Motus pereat requiritur 20. Arteriarum *contractio*: qua posita, tum adhuc requiritur 30. ipsius materię transmittendę *fluiditas*; quę nihil aliud est, quam facilitas secessus partium a se invicem, absque notabili resistentia: 40. Vasorum *laxitas* sive *libertas*, h. e. minima resistentia versus extrema, ita ut Vasa se libere explicare & distendere possint. Quicquid ergo *vires Cordis & Arteriarum*, vel Liquidi *fluiditatem*, vel Vasorum *dilatabilitatem* auget, idem quoque *Movens* est; præcipue vero illud quod Cordis *vires* adauget: per auctum enim Cordis Motum, major etiam fit omnium Humorum, ac proinde Liquidi Nervosi, *secretio*; quod quidem Liquidum in Villos musculosos Cordis copiosius influens, ipsi novas addit vires, unde Humorum *Circulatio* magis adhuc promovetur, & acceleratur.

3. Classes autem *Moventium* sunt tres sequentes.

I. Classis continet [1] *Stimulantia* juncta, quę, Nervos afficiendo, uberiorem Spirituum *secretionem & Fluxum* promovent; unde major *vis Cordi* accedit:

dit : atque sic in morbis languidis , apoplecticis &c. ubi Motus Circulatorius fatiscit , solemus Nervos, vel re quadam ingrata stimulando, vel pilos extrahendo , irritare. [2] Omnia *Stimulantia laxantia*, i. e., quæ Vasa dilatabilia faciunt, ut Liquida facile admittere possint. (3) Quæcunque Sanguinem *attenuant*. (4) Omnia quæ *Acrimoniam* in Liquidis generant. (5) *Diluentia* quælibet. De his autem quinque capitibus jam quidem antea, suis in locis, egimus.

II. Classis continet quæcunque Sanguinis *motum* per Venas accelerant ; inter quæ præcipuum locum obtinet Venarum *compressio* : hæc autem dupliciter fieri potest ; nempe, 10. Partes *fricando* ab extremis versus Cor : huc vero pertinent Friciones , Balnea , atque Fomenta tepida. (Confer PART. I. CAP. VI. De Solventibus, Art. 5.) 20. Musculos plurimum *movendo* : quod quidem multo magis prodest in Hydrope , Hypochondriaca & Hysterica Passione , Pallore Virgineo sive Chlorosi , &c. quam plurima interna Medicamenta ; Respiratione siquidem aucta, multum augetur Sanguinis velocitas, Vena utpote Pulmonali ab aere in Pulmonibus contento subinde compressa & depleta : hinc etiam *sternutatio*,
santus,

cantus, *tussis*, *risus* Leucophlematicis valde prolunt.

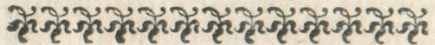
III. Classis continet Remedia quæ *vitia* in Fluidis hærentia tollunt. Liquidum vero vel *copia* deficere, vel *crassitie* nimia peccare potest. Si tanta sit Liquidum *penuria*, ut ejus continuitas in Vasis tollatur, necessario sistetur ipsius motus: pars enim antecedens semper pelli debet a parte subsequenti; hanc autem deficere supponimus. Ergo Liquidum amissum in hac occasione restitui debet: atque sic homines calido temperamento præditos, non secus ac eos qui sudoribus nimis emaciati sunt, Serum Lactis plurimum juvat; quoniam scilicet amissi Liquidum *penuriam* refarcit. Jam vero, si Liquidum *crassitie* sua peccet, tum adhiberi debent Incidentia, Diluentia, & Attenuantia.

C A P U T IX.

De Sistentibus.

Sistentia sunt illa, quæ *accelerationis causas modo memoratas vel tollunt, vel minuunt*: talia sunt quæ *stimulum Nervorum sedant, Vasorum versus extrema laxitatem tollunt, Sanguini*

214 P. III. DE MEDICAMENTIS
guini *crassitiem* conciliant, ac Liquida
tenuiora absorbent; nec non quæ *mo-*
tum Musculorum & Respirationis in-
hibent: Præterea nonnulla dantur quæ
stimulum Nervorum *spocifice* destruunt;
ut Opium; item, in Febribus inter-
mittentibus, Cortex Peruvianus, &c.

P A R S T E R T I A

DE MEDICAMENTIS IN SOLIDA ET
FLUIDA SIMUL AGENTIBUS.

Medicamenta quæ in *Fluida* &
Solida simul agunt; sæpenume-
ro *varia* nomina & *diversos* effectus
fortiuntur, prout huic, vel illi Cor-
poris parti applicantur. Sic enim, ex
gr., *Radix Jalappæ*, Cuti applicata,
instar *vesicatorii* agit: eadem, Glan-
dulis Intestinalibus admota, fit me-
rum *hydragogum*: si cum Theriaca &
Opio detur, fit *sudoriferum*; nam ad
interiora pellitur: si Vitello Ovi ad-
mixta vulneri externe applicetur, *de-*
tergens & *dolorem excitans* evadit. Ita
quoque, si circa Fauces vas aliquod
nimi patulum fit, adeo ut inde Li-
quidum